

2.5 Rozdíly ve výsledcích žáků uvnitř škol a mezi školami

V každé škole bývají žáci s různými schopnostmi, dovednostmi a znalostmi a také s různým zázemím. Jejich výsledky v testech jsou proto rozdílné. Velké rozdíly ve výsledcích žáků v jedné škole mohou vypovídat o tom, že rozvíjí a podporuje talentované a šikovné, avšak vzdělávání žáků méně úspěšných není účinné. Naopak malé **rozdíly ve výsledcích žáků uvnitř jedné školy** ukazují na jejich víceméně homogenní složení. Buď je průměrné skóre žáků školy vyšší, což znamená, že i slabší žáci dosahují lepších výsledků a dotahují se na úspěšnější, nebo je nižší, protože výsledky žáků jsou většinou průměrné nebo podprůměrné. Škola by ovšem měla působit tak, aby vyrovnávala vlivy způsobené různým socioekonomickým zázemím žáků, a tak by mohla pozitivně ovlivňovat jejich výsledky.

Ukazatel, který umožňuje porovnat kvalitu a účinnost vzdělávání v různých školách a celého školství, je **rozdíl v průměrných výsledcích žáků mezi školami**. Velké rozdíly mezi školami stejného druhu nejsou pro vzdělávací systém příznivé, neboť svědčí o selektivitě vzdělávacího systému. Naopak malé rozdíly ukazují, že vzdělávací systém zaručuje, že žáci v kterékoli škole dostávají srovnatelné vzdělávání.

Na obrázku 2.6 jsou uvedené rozdíly ve výsledcích žáků v zemích OECD v oblasti týmového řešení problému uvnitř škol a mezi školami. Součet obou průměrných rozdílů zemí OECD je zde brán jako 100 %. Země jsou řazeny sestupně podle velikosti rozdílů ve výsledcích žáků mezi školami. V České republice jsou rozdíly ve výsledcích žáků uvnitř škol podprůměrné, zatímco rozdíly ve výsledcích žáků mezi školami jsou nadprůměrné. Větší rozdíly ve výsledcích žáků mezi školami než u nás lze nalézt v jedenácti zemích OECD. Patří mezi ně např. Maďarsko, Nizozemsko, Rakousko, Německo a Slovensko. Celkové rozdíly ve výsledcích českých žáků jsou ze 62 % způsobeny rozdíly uvnitř škol, průměr zemí OECD je 75 %, a ze 28 % je působí rozdíly mezi školami, přičemž průměr zemí OECD je 24 %.

Porovnáním výsledků šetření schopnosti týmového řešení problému potvrdilo, že se Česká republika řadí k zemím, kde výsledky žáků do jisté míry záleží na tom, do které školy žák chodí. Vzdělávací systém nezabezpečuje všem žákům srovnatelné vzdělávací příležitosti a funguje spíše selektivně. Stejně porovnání škol s podobnou charakteristikou poskytly výsledky matematické gramotnosti v roce 2012 a přírodovědné gramotnosti v roce 2015.

Z hodnocení rozdílů ve výsledcích mezi školami a uvnitř škol dále vyplývá, že na Islandu, ve Finsku, v Norsku, ve Španělsku mohou rodiče předpokládat, že se u jejich dětí pravděpodobně rozvine na vyšší úrovni schopnost týmového řešení problému, a to bez ohledu na to, jakou školu navštěvují.